

Koalīcijas partijas par vienu no lielākajiem nodokļu reformas ieguvumiem min progresīvā iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) ieviešanu, kas paredz augstāku likmi pašām lielākajām algām. Valsts ieņēmumu dienesta (VID) dati liecina, ka šādas algas Latvijā saņem 1138 cilvēki.

Premjerministra Māra Kučinska ieskatā nodokļu reformas rezultātā ir mazināta nevienlīdzība, "beidzot pēc ilgiem gadiem palielinot neapliekamo minimumu", viņš teica raidījumā "Delfi TV ar Jāni Domburu". Kritiķiem, kas norāda, ka uz daļu trūcīgo vai tuvu nabadzības riskam esošo reformas ietekme ir ļoti neliela, viņš atbild, ka sākotnēji bijusi iecere neapliekamo minimumu celt "daudz augstāku", bet pēc tam bija "politiska izšķiršanās atbalstīt ģimenes ar bērniem".

Savukārt ZZS valdes priekšsēdētājs un Saeimas frakcijas vadītāja vietnieks Armands Krauze savukārt norāda uz to, ka šī ir pirmā valdība, kas ieviesusi progresīvās iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) likmes, "kur bagātie maksās vairāk".

Koalīcijas partnera Nacionālās apvienības valdes loceklis Roberts Zīle uzsver, ka "progresīvā ienākuma nodokļa iezīmes bija nepieciešamas Latvijā jau pasen". "Jautājums, vai to metodi vajadzēja darīt tik sarežģītu un komplicētu," viņš piebilst, jo tas tagad gan maksātājiem, gan VID rada grūtības politiķis puda diskusijā "Delfi TV ar Jāni Domburu".

Svarīgi, lai ar reformu ieviestās izmaiņas var kādu laiku pastrādāt, un tad tās mainīt, nevis steigā veikt kādas izmaiņas, norāda "Jaunās Vienotības" valdes loceklis un ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs. Uz norādi, ka progresīvās likmes piemērošanas sliekšnis ir ļoti augsts, viņš aicināja: "Atcerēsimies to, ka pat šī pirmā soļa speršana bija ļoti plaša un kaismīga diskusija ar uzņēmējiem, un es domāju, ka mums pakāpeniski jārunā tālāk, un es nebūtu gluži pret to, ka mēs speram nākamo soli."

Ko paredz reforma

Iepriekš Baltijas Starptautiskā ekonomikas politikas studiju centra publiskoti aprēķini liecina, ka trūcīgākās mājāsaimniecības no nodokļu reformas iegūs salīdzinoši maz, bet turīgākie teju neko nezaudēs.

Līdz ar reformu neapliekamais minimums bija no 60 līdz 115 eiro mēnesī, bet ar šo gadu tika ieviests diferenciētais neapliekamais minimums no nulles līdz 200 eiro. Paredzēts, ka nākamajā un aiznākamajā gadā tā augšējā robeža tiks pakāpeniski palielināta attiecīgi līdz 230 un 250 eiro. Lielākais iespējamais neapliekamais minimums tiek piemērots algām, kas nepārsniedz 440 eiro pirms nodokļu nomaksas. Lielākiem ienākumiem tas tiek piemērots atbilstoši formulai pēc principa –jo lielāka alga, jo mazāks neapliekamais minimums, bet virs tūkstoš eiro tas netiek piemērots vispār.

Savukārt IIN kopš šī gada sākuma ir trīs likmes – algām līdz 20 000 eiro gadā 20%, no 20 001 līdz 55 000 eiro gadā 23%, bet lielākiem ienākumiem – 31,4%.

Robežu pārsniedz tūkstoš cilvēku

IIN augstākā likme – 31,4% tiek piemērota tām algām, kas gadā pārsniedz 55 tūkstošus eiro, turklāt tai algas daļai, kas ir virs šīs robežas. Saskaņā ar VID portālam "Delfi" sniegto informāciju šī gada pirmajos trīs mēnešos Latvijā bija 1138 cilvēki. Šo cilvēku darba samaksa ceturksnī atbilda ceturtajai daļai no 55 tūkstošiem eiro. VID gan uzsver, ka šis skaitlis var mainīties, jo nodokļu maksātāji var iesniegt aprēķina labojumus un precizējumus.

Advokātu biroja "Sorainen" jurista Jāņa Taukača apkopotā informācija liecina, ka Eiropas valstīs gan augstākās piemērotās progresīvā IIN likmes, gan algu līmeņa robeža, kam šādas likmes tiek piemērotas krasi atšķiras. Piemēram, Austrijā progresivitātes augstākā pakāpe ir 55% likme ienākumiem virs miljona eiro, tikmēr Beļģijā 50% likme attiecas uz algām virs 39,66 tūkstošiem eiro.

Protams, būtiski, kādas ir progresivitātes pakāpes starp zemāko un augstāko robežu, kur prakse arī ir ļoti dažāda. Piemēram, Lielbritānijā nodokļa likmes ir 20%, 40% un 45%, kur ienākumi līdz nepilniem 12 tūkstošiem sterliņu mārciņu gadā netiek aplikti ar nodokli, ienākumu daļa virs šī līmeņa un līdz nedaudz vairāk par 45 tūkstošiem mārciņu tiek aplikta ar 20% likmi, bet virs šīs robežas un līdz 150 tūkstošiem mārciņu – ar 40% likmi. Samaksai, kas pārsniedz šo līmeni, piemēro 45% likmi.

Ekonomists Mihails Hazans ar piemēriem un aprēķiniem argumentēja, ka šāds "progresivitātes variants starptautiskā kontekstā izskatās ļoti "maigs" un neapdraud Latvijas vidusšķiru". Viņš uzsver, ka "progresivitāte nav sods veiksmīgiem cilvēkiem, bet gan vairumā moderno sabiedrību funkcionējošs labumu pārdalīšanas un nevienlīdzības mazināšanas instruments".

Guna Gleizde

Katrīna Žukova

Dace Skreija

<http://www.delfi.lv/delfi-tv-ar-jani-domburu/raksti/augstakajai-progresiva-ienakumu-nodokla-likmei-atbilst-1138-cilveki?id=50141936>